

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

דבר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וישב תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 409

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'אמן יענו אחריו הכל מהרה'

זכני השם יתברך להיות מבאי ביתו של מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן ז"ע, אשר ביום ראשון הקרוב תמלאנה ארבע שנים לפטירתו.

זכיתי להפירו מקרוב ולראות את יחסו לענין שלשמו הקדשתי את חיי בשנים האחרונות. בעיני ראיתי את גדל חביבותו המיוחדת בכל הקשור למצות עניית אמן, כידוע וכמפורסם לכל מי שזכה לשהות במחצתו.

לזכר עולם יוחק בלבנו המעמד הנפלא והמרטיט שהיה מתקיים במעונו מדי יום. זמן מה לאחר עלות השחר, טרם תחלת תפלת שחרית כותימין שהתקיימה בביתו, היה נעמד לאמירת ברכות השחר בפני הצבור. הברכות היו נאמרות מפיו מלה במלה, כמונה מעות, כאשר כל הנאספים היו עונים אחריו אמן. לאחר אמירת הברכות היה נשאר על מקומו כדי לשמע את ברכות הנאספים ולענות אחריו אמן.

מלבד זאת, רגיל היה מרן לעורר את שומעי לקחו על מעלת עניית אמן וחשיבותה, ואף זכיתי ונשא דבריו ברבים בענין זה בכמה מכנוסי 'בני אמונים'.

זכורני כי באחד מהפנוסים שהשתתף, כאשר בקשתי לשאת דברים ולעורר על חשיבות עניית אמן באזני הנאספים, אמר לי בפליאה, כשבת שחוק נסוכה על פניו: "אם חז"ל כותבים דברים כה נשגבים על עניית אמן, מה יש להוסיף על כך?!"

והלא דברים קל וחמר לכל אחד ואחד מאתנו: אם אדם כה גדול שדקותיו היו ספורות, מדודות ומקדשות במלואן לתורה, עבודה וגמילות חסדים, הבין שצריך לרדף אחר כל אמן ואף להקדים רבע שעה לפני התפלה כדי לומר את ברכות השחר פראוי בעניית אמן אחריו, אנו, מה נענה אחריו?!

שבת שלום ומברך,

ע"פ 213 מחולקת"ן

פגיעה בזולת מעמדת את קפלת התפלה

"ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו" (לז כו)

כתב רבנו אפרים כי כך אמר יהודה לאחיו: "מה בצע" - מה ערך יהיה לתפלות שאנו נושאים בכל יום: 'בוקר, צהרים וערב' [ראשי תבות 'בצע'], 'כי נהרג את אחינו?' הרי עוון הרציחה ימנע בעדן מלהתקבל, כפיתוב (ישעיהו א טו): 'גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו'.

המקבל רבי יצחק חיות אב"ד סקאליא ובעל ה'זרע יצחק' הוסיף ופרש שבמלים: "וכסונו את דמו" בקש יהודה להתריע בפני אחיו, כי אם יהרגו את יוסף עשויים הם לאבד את כח התפלה לנצח. שהרי כפרת עוון הרוצח מתנית בכך שילך ממקום למקום, יבזה את עצמו ויאמר: 'רוצח אני' (ארחות צדיקים שער התשובה). וכיון שאחיו יוסף בקשו להסתיר ולכסות את עוונם, לא יעשו זאת לעולם, ונמצא שעוון הרציחה ימנע בעד תפלתם מלהתקבל לנצח (שפתי צדיקים).

מעשה באדם שהיה מלוה ברבית ואף ירד לחיי הלווים ממנו. נכנס אותו האדם לבית מדרשו של האדמו"ר רבי יחיאל מאיר מגוסטיניץ והחל להתפלל בהתלהבות כאחד מגדולי החסידים. כאשר בסיום התפלה נעמד הלה לקבל את ברכת הרבי, הוכיחו הרבי ואמר: "הרי הפתוב אומר: 'מה בצע כי נהרג את אחינו'; 'מה בצע' - מה תועלת יש באמירת התפלות בהתלהבות בקר, צהרים וערב, כי נהרג את אחינו - בה בשעה שאנו עוסקים ב'הריגת' אחינו" (חסידים מספרים ח"ג עמ' 180).

שלוש פעולות התלויות בתפלה

"וימאן ויאמר אל אשת אדניו..." (לט ח)

ארבע פעמים בכל התורה כלה מופיע הטעם 'שלשלת':

א. במלה 'ויתמהמה' שנאמרה במעשה הצלת לוט ובנותיו (בראשית יט טז); ב. במלה 'ויאמר' שבה פתח אליעזר עבד

אברהם את דבריו (שם כד יב); ג. במלה "וימאן" שנאמרה בפרשתנו; ד. במלה "וישחט" שנאמרה בענין קרבנות הפלואים (ויקרא ח כג).

הרבי פעל 'בית אברהם' מסלונים באר כי ארבע תבות אלו רומזות לתהליך שבאמצעותו יוכל האדם לכבש את היצר המגביר את אש התאוה בלב:

תחלה עליו להתמהמה ולדחות את פתויו היצר לשעה מאחרת יותר. כאשר תשקט אש התאוה מלבו, אזי ימאן בכל כחו לשמע לקול יצרו, עד אשר לבסוף יגיע לדרגה של שחיטת היצר ובטולו המהלט. אולם עלינו לדעת כי כדי להצליח בתהליך, מכרח האדם לקיים "ויאמר" - זו תפלה, כי בלי תפלה אי אפשר להצליח בכלום (באר החיים פורים עמ' מג).

לשמר ולצפות לאמן

"ואביו שמר את הדבר" (לז יא)

"היה ממתין ומצפה מתי יבא, וכן: 'שמר אמונים' (רש"י).

במסכת שבת (קט ב) דרשו חכמים מהפסוק (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", ששערי גו עדין נפתחים בפני העונה אמן. לפי פרוש רש"י כאן יש להקשות: מדוע מבין כל הדברים שבקדשה - דוקא לעניית אמן יש להמתין ולצפות?

באר רבי משה זכות, רבה של מנטובה ומגדולי מקבלי איטליה:

הקדמונים קבעו מכסה יומית לאמירת דברים שבקדשה, והיא: 'צדיק' - צ' אמונים, ד' קדשות, ו' קדישים וק' ברכות. כדי לעמד במכסת הקדשות, הקדישים והברכות אין צורך להתאמץ במיוחד, וכל המתפלל שלוש תפלות במנון בכל יום, בדרך כלל צובר את המכסה הנדרשת. אולם כדי לצבור תשעים אמונים על ברכות (ראה שו"ת רמ"ע מפאנו סי' קט) צריך האדם להמתין ולצפות לכל ברכה ואף לשמע ברכות השחר מפמה אנשים (כמובא בשו"ע או"ח ו ב). לפיכך, לשון שמירה וצפייה מתאימה ביותר לעניית אמן (פרוש הרמ"ז על הזהר וילך רפה א).

זעקתו של הרב השבוי

בניד אהובי. וכאלו צוית עליהם לעטות לבוש מיחד ומכבד, כמפרש בגמרא (שבת קיד א) וברמב"ם (דעות ה ט). ועתה, רבוננו של עולם, הכר נא, הכתנת בנה היא אם לא? (בראשית לו לב)? הכר נא, האם זהו לכבודך שאעטה לבוש שפזה? אגא, חוס ורחם על בני עמך הנתונים בצרה ובשביה והושיעם ברחמיך הרבים!

יותר מכך לא היה הרב השבוי מסגל לדבר, ואף הצבור לא היה זקוק לשמע. הכל הצטרפו לזעקתו של הרב וגעו בבכיה על ישראל ועל נחלתו הנתונים בצרה ובשביה.

גם הרב טייכטל לא היה זקוק ליותר מכך כדי לתאר לפני השומעים, בהונגריה שהשוואה טרם הכתה בה במלוא עצמתה, את המצב הקשה שבו נתונים כלל ישראל. הדברים שנאמרו בהמשך הדרשה ואף נחקקו על ידו בספרו 'משנה שכיר' על התורה שיצא בעצומם של ימי המלחמה, עשו רשם גדול על השומעים ועוררו אותם להתחזק בתפלה ובתשובה.

כשנה לאחר אותה הדרשה נכנסו הגרמנים לבודפשט, והרב טייכטל נאלץ להמלט בשנית. במשך חדשים ארכים הצליח להסתתר מפני הגרמנים, אולם לבסוף נתפס והובל עם משפחתו לאושוץ. כמה ימים לאחר מכן נוכחו הגרמנים לגלות כי הצבא הרוסי עומד לכבש את המקום והחלו לפנות את היהודים מאושוץ אל תוככי גרמניה, לבל ישחררו חלילה בידי הרוסים...

תאור מרטיט על שעותיו האחרונות של הרב טייכטל נשמע מפי עד ראיה שזכה להנצל:

היה זה ב"ג בשבט תש"ה. בקרון המשא שבו הובל הרב הצטופפו כששים יהודים, לצד כעשרים אסירים אוקראינים גסי רוח. אחד מהגויים חטף מיהודי את לחמו. הרב, שלא יכול היה לשתק על העול, מחה על כך בתקיפות. בתגובה הפך בידי האוקראיני וחבריו מכות מות.

בעודו חבול ומכה, דבר הרב בהתרגשות עצומה אל היהודים שהצטופפו סביבו, ואלו היו דבריו האחרונים:

"יהודים יקרים, עוד מעט ותכלה ממשלת זדון מן הארץ, ואתם תזכו לישועה גדולה שתאיר את כל העולם. במיחד זכנו לכה תושבי הארץ הקדושה. הבה נתפלל כלנו לשלום אחינו בכל מקום שהם. יודע אני כי זמני תם, ואני מבטיח לכם שאתפלל בעדכם שתזכו לישועה ולגאולה שלמה במהרה".

עם סיום דבריו יצאה נשמתו הטהורה כשהיא זכה ומזקקת.

משנה שכיר' עה"ת מהד"ח פר' וישב ובהקדמת הספר

הראשונה. בשעת בקר מקדמת מאד ביום השבת יצא מביתו הגאון רבי אברהם יוסף גרינוולד, אב"ד חוסט וכן מורי ורבי בעל 'ערוגת הבשם', בדרך לטבילה במקוה. והנה נגלה לעיניו מראה שהיה חזון בלתי נפרץ באותם ימים - קבוצת שבויים מרוסיה בעלי מראה בזוי ומשפל שהעסקו בטאטוא הרחוב.

השבויים העלובים היו בעלי חזות גזיית, אלא שהרב שם לב כי משום מה אחד מהם חולק לו כבוד מיחד ואף מפנה לפניו את הדרך. בשובו מהמקוה שב ונשנה המחזה, והרב לא יכול היה להתעלם. הוא נעצר מהלוכו, הביט בפני השבוי ונגלה כי מראהו אצילי ומעון.

הרב הודה לאיש בנימוס כשהוא משתמש בשפת המקום, אלא שלמרבה ההפתעה השיב הלה לתודתו בשפת היידיש באומרו: 'רבי, לא מגיעה לי תודה בעבור מעשי. הן זו חובתו של כל יהודי לכבד את המרא דאתרא בעירו...'

לשמע הדברים נאלם הרב דם, אלא שההפתעה הגדולה הגיעה לאחר מכן, כאשר הוסיף השבוי ואמר בראש מרפן: 'איך לא אנהג פן, והלא גם אנכי משמש כמרא דאתרא במולדתי...'

לאחר שהתעשת הרב מתדהמתו והבין את הספור הקשה שהזדמן לפניו, התעורר מיד לפעולה, ובסיעתא דשמיא הצליח כעבר זמן קצר להביא לשחרורו של הרב הגולה מעבודתו הבזויה.

כמתבקש הזמין הרב את השבוי לביתו, וכבר בשיחה הקצרה שהספיקו לנהל בדרך נוכח לראות כי מדבר באדם צדיק ומפלג בתורה, בבחינת 'ספר תורה השרוי בצער'.

לאחר תפלת שחרית בקש הרב מראש הקהל להודיע למתפללים, כי אחר הצהרים ישא דברים בבית הכנסת רב חשוב וגדול בתורה, שנקלע לעירם לאחר שנשבה והגלה ממולדתו.

השמועה על הרב השבוי התגלגלה במהירות בין יהודי חוסט, ובשעה המייעדת המה בית הכנסת מפה אל פה במאות רבות של אנשים שבקשו לחזות בפני הרב השבוי ולהקשיב לדבריו.

בדרךם לדרשה לחש אב"ד חוסט לרב השבוי שהיה עדין לבוש בבגדי שבוי, כי אולי מוטב שילבש לכבוד הדרשה בגדים חשובים כפיא לרב בישראל. אלא שהרב סרב להצעה ואמר בקול רועד אך נחוש: 'לא, כי אם בלבוש זה אדרש'.

בשעה המייעדת עלה הרב לדרש, ובעוד פניו מפנות כלפי ארון הקדש, החל לזעק בקול מר תוף שידי אוחזות בבגדיו הבלויים והבזויים:

'רבוננו של עולם, הלא תלמידי החכמים הם

הספור המרטיט שלפנינו מחזירנו לאחור, אל ימי המצר והמצוק שעברו על עמנו בתקופת מלחמות העולם הראשונה והשנייה.

ספורנו נסוב על אודות הגאון הנודע רבי יששכר שלמה טייכטל הי"ד, גאב"ד פישטיאן שבסלובקיה, אשר כרבים מאחיו נאלץ במהלך מלחמת העולם השנייה לגלות מעירו עם בני משפחתו למסע תלאות מפרך. מסע שלכל ארכו לא חדל מלהגות בתורה ואף המשיך לכתב ולהוציא לאור את חדושי הרבים בכל מרחבי התורה.

במהלך מנוסתו שהה תקופה בבודפשט

בשעה המיעדת עלה הרב לדרש, ובעוד פניו מפנות כלפי ארון הקדש, החל לזעק בקול מר תוף שידי אוחזות בבגדיו הבלויים והבזויים.

תמונת הגה"ק רבי יששכר שלמה טייכטל הי"ד

הבירה. היה זה בשבת קדש פרושת משפטים, ראש חודש אדר א' תש"ג, זמן מה לאחר הגיעו להונגריה. הרב טייכטל היה עטוי עדין בזהות הנכרית שנאלץ לעטות במהלך בריחתו, כאשר הזמן לדרש בפני קהל רב מבני העיר בודפשט. בפתח דרשתו ספר הרב טייכטל את הספור הבא שהתרחש עשרות שנים לפני כן, אולם המסר הטמון בו נגע לאותם הימים ממש: "היה זה בעצומה של מלחמת העולם

בְּרַפְת אַהֲבָה רַבָּה

מַהוּת הַבְּרָכָה

בְּרַכָּה זוֹ הִיא הַבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה מִסֵּדֶר בְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית וְאִינָה פּוֹתַחַת בְּבְרוּךְ, לְפִי שֶׁהִיא סְמוּכָה לְבְּרַכַת 'יוֹצֵר אוֹר' (טוֹר או"ח ס א).

נִחְלָקוּ הָרַאשׁוֹנִים הָאֵם יֵשׁ לַעֲנוֹת אָמֵן לְאַחַר בְּרַפְת 'אַהֲבָה רַבָּה' שְׂאוֹמֵר שְׁלִיחַ הַצְּבוֹר. הַרְמַב"ם (בְּרָכוֹת א יז) סוֹבֵר שֶׁבְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע דִּינָן כְּבְרַפְת הַמְצוּוֹת לְמִצְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, וְכֵשֶׁם שְׂאִין מְפַסְקִים בֵּין דְּבַר מִצְוָה לְבְּרַכָּה שְׁלִפְנֵיהֶּ, כִּף אִין לְהַפְסִיק בְּעֵנִית אָמֵן בֵּין בְּרַכָּה זוֹ לְמִצְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע. אוֹלַם הַרְמ"ה חוֹלֵק וְסוֹבֵר שֶׁרַשְׁאֵי אָדָם לַעֲנוֹת אָמֵן כְּשֶׁמְסִים הַש"ץ בְּרַכָּה זוֹ, לְפִי שֶׁבְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע אִינָן בְּרַכָּה עַל מִצְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, אֶלָּא הֵן בְּרָכוֹת שְׁבַח הַעוֹמְדוֹת בְּפָנֵי עֲצוּמוֹ, שֶׁסִּדְרוּ חֲכָמִים לְבְּרַכּוֹ לְפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע וְלְאַחֲרָיהֶּ, וְלָכֵן אִין חֲשֵׁשׁ בְּמָה שֶׁמְפַסְקִין בֵּינָן לְבִין קְרִיאַת שְׁמַע (טוֹר או"ח ס א).

כְּדִי לְצַאֵת מְכַלֵּל סִפְק כְּתַב ה'מְשַׁנֶּה בְרוּךְ ה' (נֵט כה) שְׁלַכְתְּחֻלָּה טוֹב שְׁיִסִּים בְּרַכָּה זוֹ יַחַד עִם הַש"ץ, וְאֵז, לְכוּלֵי עֲלֵמָא, אִין לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בְּרַפְת הַש"ץ. שְׂאִין לוֹ לְאָדָם לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בְּרַפְת עֲצוּמוֹ.

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים

בְּסִדְרוֹ חֲסִידֵי אֲשְׁכְּנֵז' (שָׁם) מְבַאֵר שֶׁחֲכָמִים סִדְרוּ לוֹמַר בְּרַכָּה זוֹ לְפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע, שְׁבָה נִכְתָּב הַצְּוִי לְאַהֲבָת אֵת ה', כְּדִי שְׁנִזְכֹּר שֶׁכֵּשֶׁם שְׂאוֹהֲבִים אָנוּ אֵת ה' כִּף אוֹהֵב הוּא אוֹתָנוּ.

רַבֵּי עֲקִיבָא אִיגַר מוֹסִיף וּמְבַאֵר כִּי אַהֲבַת ה' אוֹתָנוּ הִיא הַבְּסִיס לְקִיּוּם הַצְּוִי לְאַהֲבָת אֵת ה', וְלָכֵן אָף חוֹתְמִים בְּכָף בְּרַכָּה זוֹ: "הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה". שְׁלַמָּה הַמְּלֵךְ מְלַמְדָנוּ (מְשַׁלֵּי כז ט): "כְּמִים הַפְּנִים לְפָנֵים כֵּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם". כְּלוֹמַר כְּפִי שֶׁהַמִּים מְשַׁקְפִים אֵת הַמִּתְבּוֹגֵן בָּהֶם, כִּף לְבָבוֹת בְּגֵי הָאָדָם מְשַׁקְפִים זֶה אֵת זֶה. לְפִיכֵף כְּאֲשֶׁר נִקְדָּים לְפָנֵי קוֹרְאָנוּ קְרִיאַת שְׁמַע אֵת הַעֲבָדָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵבָנוּ, מִמִּילָא תַתְעוֹרֵר בְּלִבְנוֹ אַהֲבַת הַבוֹרָא בְּשַׁעַת הַקְּרִיאָה ('מְלִין חֲדָתִין' וְאִתְחַנְּנוּ).

אָמַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָנוּ וּבַחֵר בְּנוּ, וְהַלּוֹאֵי שְׂיַתָּן בְּלִבְנוּ לְהִבִּין וְלִהְשָׁכִיל אֵת דְּבַרֵי הַתּוֹרָה וְאָף יִגְאָלְנוּ בְּמַהֲרָה שְׁנוּכַל לַעֲסֵק בַּתּוֹרָה בְּמִנוּחָה.

מְקוֹר הַבְּרָכָה

נִחְלָקוּ הָאֱמוּרָאִים (בְּרָכוֹת יא ב) הָאֵם יֵשׁ לְפַתַח בְּרַכָּה זוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה' אוֹ בְּאַהֲבַת עוֹלָם'. הַפּוֹסְקִים נִחְלָקוּ כִּי־צַד יֵשׁ לְנַהֵג לְמַעֲשֵׂה (רָאָה שו"ע או"ח ס א), וְיֵשׁ שֶׁכְּתוּבוֹ לְקִים אֵת שְׁתֵּי הַשִּׁיטוֹת: בְּשַׁחֲרִית לוֹמַר 'אַהֲבָה רַבָּה', וּבְעֶרְבִית - 'אַהֲבַת עוֹלָם' (תּוֹסֵפוֹת שֵׁם ד"ה וְרַבְּנָן).

בְּרַכָּה זוֹ תִקְנֵנוּ אֲנִשֵּׁי כְּנִסַת הַגְּדוּלָה (רְאִשִּׁית חֲכָמָה' שַׁעַר הַאֲהָבָה פ"ז). יֵשׁ שֶׁכְּתוּבוֹ שֶׁאֵת הַבְּקָשָׁה עַל קְבוּץ גְּלוּיֹת שְׁנוֹבְעָה לְקִרְאַת סִיּוּם הַבְּרָכָה, הוֹסִיפוּ לְאַחַר חֲרַבְּן הַבִּית (סִדּוֹר הַגְּאוּנִים וְהַמְקַבְּלִים ב עמ' תמט, בְּשֵׁם ה'אַבּוּדְרָהִם', וְלְפָנֵינוּ אִינוּ).

מְבַנֶּה הַבְּרָכָה

בְּרַפְת 'אַהֲבָה רַבָּה' נִפְתַּחַת וּמְסַתְּמַת בְּתַאוּר הַאֲהָבָה הַגְּדוּלָה שְׂאוֹהֵב ה' אֵת יִשְׂרָאֵל, כְּכַתוּב (מְלָאכִי א ב): "אַהֲבָתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'". בְּגוֹף הַבְּרַכָּה אָנוּ מְבַקְּשִׁים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְתַּח לְבָנוּ בַּתּוֹרָתוֹ וְיִזְכְּנוּ לְלוֹמְדָה וְלְלַמְדָה, וּבְכֵף לְקִים אֵת שְׁצוּתָהּ הַתּוֹרָה בְּפִרְשָׁה רַאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע: "וְזַבְּרַת בָּם... וְשִׁנְנַתֶּם לְבַבְיָהּ" (סִדּוֹר חֲסִידֵי אֲשְׁכְּנֵז' עמ' פט).

לְקִרְאַת סִיּוּם הַבְּרַכָּה אָנוּ מְבַקְּשִׁים שְׂיִקְבְּצָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַגְּלוּיֹת "וְיוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצָנוּ". בְּקָשָׁה זוֹ הִיא הַמְּשִׁיב לְבַקְּשָׁתָנוּ שְׁנִזְכֵּה לְלַמַּד וְלְלַמֵּד אֵת הַתּוֹרָה. שְׁכֵן אָמְרוּ חֲכָמִים (חֲגִיגָה ה ב): "כִּי־ן שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹמָן אִין לָף בְּטוֹל תּוֹרָה גְּדוֹל מְזָה" ('עַלֵּת תְּמִיד' פ"ט).

בְּסִדְרוֹ 'לֵב שֹׁמֵחַ' (דף פב ע"ב) מְבַאֵר כִּי מְסִימִים אָנוּ בְּרַכָּה זוֹ בְּבַקְּשָׁה עַל הַגְּאָלָה, לְפִי שֶׁלְּצַדִּיק אַחַד נִתְּגַלָּה בְּחִלוּם שֶׁהַגְּאָלָה מִתְעַכְּבַת מִפְּנֵי שְׂאִין מְכוּנִים כְּרַאִי בְּאַהֲבָה רַבָּה'. לְפִיכֵף סִיּוּם אֲמִירַתָּה שֶׁל בְּרַכָּה זוֹ בְּכּוֹנֶה הִיא זְמַן מְתַאִים לְבַקֵּשׁ עַל הַגְּאָלָה.

בּוֹנֵת אָמֵן

אַחַת שְׂאֵלָתִי

שְׂאֵלָה בְּהַלְכוֹת בְּרָכוֹת וְאָמֵן

מֵאֵלוּ בְּרָכוֹת פּוֹטְרַת בְּרַפְת 'אַהֲבָה רַבָּה'?

הַשְׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה מַעֲלוֹן פְּרִשְׁת וַיִּצְא

הַמְּתַפְּלַל בְּצַבוֹר וּמְסִים 'שְׁתַּבַּח' אוֹ 'בְּרוּךְ שְׂאֵמֵר' בִּיחַד עִם הַחֲזָן, הָאֵם יַעֲנֶה אָמֵן אַחַר בְּרַפְת הַחֲזָן? מְדוּעָה?

תְּשׁוּבָה: אִם סִים 'בְּרוּךְ שְׂאֵמֵר' עִם הַחֲזָן לֹא יַעֲנֶה אָמֵן אַחַר בְּרַפְת הַחֲזָן לְפִי שֶׁנִּרְאָה כְּעוֹנָה 'אָמֵן' עַל בְּרַפְת עֲצוּמוֹ. אוֹלַם, אִם סִים 'שְׁתַּבַּח' עִם הַחֲזָן יַעֲנֶה אָמֵן עַל בְּרַפְת הַחֲזָן, אָף שֶׁנִּרְאָה כְּעוֹנָה עַל בְּרַפְת עֲצוּמוֹ. וְהַטַּעַם לָכֵף הוּא שֶׁכּוֹל לְסַמֵּךְ עַל הַסּוֹבְרִים שֶׁהַמְּבַרֵךְ יִשְׁתַּבַּח עוֹנָה 'אָמֵן' עַל בְּרַפְת עֲצוּמוֹ, לְפִי שֶׁבְּרַכָּה זוֹ מְסִימַת אֵת 'פְּסוּקֵי דְזַמְרָה' ('מְגוֹן אֲבָרָהִם' נג ב, הוֹבָא ב'מְשַׁנֶּה בְרוּךְ ה' שֵׁם ג).

תְּשׁוּבוֹת נִתְּנוּ לְשִׁלַּח לְפָקֵס

שְׁמִסְפְּרוֹ 08-9746102

אוֹ לְכַתְּבַת הַמֵּייל: 9139191@gmail.com

בֵּין הַפּוֹתְרִים נְכוּנֶה יִגְדַל ש"ס 'עוֹ וְהַדָּר' מוֹתְמִידִים. הַהַגְּרָלָה תַתְּקִים מְדִי שְׁבוּעַ בְּיוֹם חֲמִשִּׁי שְׁלֵאֲחַר הוֹפְעַת הַעֲלוֹן.

הַזָּכָה בַּהַגְּרָלָה שֶׁהַתְּקִימָה בֵּין שׁוֹלְחֵי הַתְּשׁוּבוֹת לְעֲלוֹן וַיִּצְא הוּא הַר"ר נִפְתָּלִי בְּרִלְיִנְגֵר מִירוּשָׁלַיִם

וְכַאֲשֶׁר תִּקּוּם מִן הַסִּפּוּר, תַּחֲפֵשׂ בְּאֲשֶׁר לְמַדְתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דְּבַר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקִיְמוֹ

אמן במעגל השנה

אוצר אמרות אמן לימי החג

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

'אין פאלקניג' במקום עניית אמן

פידוע תפלת 'אין פאלקניג' סדרה כסדר אותיות 'אמן': "אין פאלקניג... מי כאלקינו... נודה לאלקינו..." (ראה פרוש התפלות והברכות 'לר"י בן יקר' ח"א עמ' כזה). מהר"י צאלח מגדולי חכמי תימן מביא בפרושו 'עץ חיים' לסדור התפלה, כי מסורת קדומה מקבלת בקרב חכמי תימן, שלפיקוד נתקנה תפלה זו בסדר אותיות 'אמן': "שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה על ישראל שלא לענות אמן. מה עשו? תקנו לאומרו ברמז, בראשי תבות: 'אין... מי... נודה', כדי שלא יבינו. ואף על פי כן כשנתבטלה הגזרה, תקנה לא זזה ממקומה" (עץ חיים' תפלת 'אין כאלקינו).

תחבולתם הראשונה של היונים

אמר הרבי בעל 'שפע חיים' מצאנו: התחבולה הראשונה שעשו היונים כדי 'להשפיקם תורתך' היתה למנוע מישראל להתפלל כהגון, כי אם התפלה אינה כדבעי אי אפשר ללמוד תורה. שכן רק באמצעות תפלה כהלכה אפשר להיות בן תורה, "אבל אם התפלה היא שלא פדת, ואפילו אם רק מחסרים לענות אמן אחת, כבר יש בכך מניעה לזכות ללמוד תורה". לפיכך כשנצחו החשמונאים את היונים "קבעו שמונת ימי חנכה אלו והודות ולהלל לשמך הגדול". המניעה הראשונה שפגעו היונים מהיהודים היתה התפלה, ולפיכך כשנצחו קבעו להתחזק בתפלה ובהודאה ('שפע חיים' רענא דרעיון ח"א פר' תולדת מאמר ב אות ה).

'ושם תודה נזבח' – בשכר עניית אמן

אמרו חכמים (תנחומא צו ז): "כל מי שהוא עונה אמן בעולם הזה זוכה לענות אמן לעולם הבא". המשיגיה רבי מתתיהו סלומון באר כי תחלתו של הפייט 'מעוז צור' מבססת על מאמר חכמים זה: "מעוז צור ישועתי לך נאה לשבח" - כל המשבח ומודה לבוראו בשלמות ובאמונה על כל טובה וברכה שהוא זוכה לה בעולם הזה, אף לעתיד לבא, פאשר "תכון בית תפלתך" - בבגון בית המקדש, אזי 'ושם תודה נזבח' - יזכה להמשיך לעבד את ה' ולהודות לו בשלמות בעניית אמן (קבץ 'נהוראי' תשס"ח עמ' ט).

לכבוד הרב ר' יעקב דב מרמור שטיין שליט"א, מנהל המפעל האדיר 'בני אמונים'

ברצוני להביע מעט מרגשותי כלפי מפעל קדוש זה שהוא נאה לשמו ושמו נאה לו - 'בני אמונים' - שהרי על ידי ההתעסקות הרבה בעניית אמן בנדאי מתקשרים לאמן בהתקשר בן אל אביו.

בחסדי השם זכיתי והנני מקפיד על ברכות השחר בהברותא מדי יום, וכמוני נוהגים אף רבים מבאי בית מדרשנו. מלבד מעלת עניית אמן יש במנהג זה מעלה מיחדת שהוא מחיב אותנו להקדים ולהגיע לפני התפלה כדי להספיק להגיד ברכות השחר ולשמע מאחרים ברכות השחר, אשריכם מה טוב חלקכם!

אמת מה נהדר המראה בבית מדרשנו מדי בקר פאשר לפני תפלת שחרית נעמידים המתפללים איש אל מול אחיו ואומרים ברכות השחר בקול ובנעימה ועניית אמן מהדהדת ברמה. מהם יראו וכן יעשו.

אשריכם, אשריכם, אשריכם!!!

המעריך והמוקיר,

א.מ.

ירושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

מעלת עניית אמן במשנת בעל ההלוא

צדיק באמונתו

חש בחסרונה של כל אמן. על האדם לדעת שאפילו אמן אחת יכולה להצילו" (נוטרי אמן בשער אות ה).

המעלה הגדולה מבין

באחד מכנוסי 'בני אמונים' שפאר בהשתתפותו, אמר: "למצות עניית אמן יש מעלה גדולה ועצומה; היא פשוטה וקלה כל כך עד שאין מה להתגאות בה! הרי לפנינו מעלה נוספת בעניית אמן, מצוה כה נשגבה שאדם יכול לקבל על ידה את כל המעלות והברכות, ועם זאת קיומה אינו כרוך בסרף גאונה". והוסיף: "נראה אף שאז היא המעלה הגדולה מכלם - לעשות דבר טוב שאין מערב בו סרף גאונה!" (ספר 'בני אמונים' עמ' 229).

אמן ללא מספר

בערב ימיו, לאחר אחד השעורים שמסר לפני תפלת שחרית פותיקין שהתקיימה בביתו, פנה לפתע לנוכחים ואמר: "הבה ונקבל על עצמנו מכאן ולהבא שפרבע שעה לפני התפלה, יעמד כל אחד ויאמר ברכות השחר וכלנו נענה אחריו אמן. כשם שסוחר אינו מסתפק במעט כסף אלא מבקש להרבות את הונו, אף אנו שמלאכת שמים היא עסקנו, לא נסתפק במעט אמנים, אלא נבקש להרבות אמנים עוד ועוד".

והוסיף: "כשנמצאים בעולם הזה אין מבינים את החשיבות של עניית אמן, אולם בעולם הבא נוכח האדם לראות שכל אמן עוזרת לו, והוא

בעל אילת השיחר

ב"ד בכסלו תשע"ח

הנאון רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן נולד לאביו רבי נח צבי מתושבי בריסק בשנת תרע"ה. עקב צו גיוס שקבל ברח לשוויץ, ומשם עלה בשנת תש"ה לארץ ישראל. כבר מצעירותו הרביץ תורה וכהן כר"מ בישיבות שונות. בשנת תשט"ו החל לכהן כראש ישיבת פוניבז' לצעירים ובשנת תשנ"ח הקים את ישיבת 'ארחות תורה'. תמוך ועודד את פעילות 'בני אמונים' ואף השתתף בכמה כנוסי שארגנו לחזק עניית אמן

נפטר בכ"ד בכסלו תשע"ח. מאות אלפים לוו את מטתו לבית החיים של ישיבת פוניבז' בבני ברק. את דברי תורתו הדפיס בסדרת ספרי 'אילת השיחר'.

יהודי יקר! חברך עומד לברך? הזדרז לענות אמן אחר ברכתו. זריזים מקדימים למצוות...